

Ο θάνατος τῆ Φιλίππου ἔχαροποίησεν αἰφνιδίως τὰς Ἑλληνας, καὶ μάλιστα τὰς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι ξεφανώσαντες ἑαυτὰς, καὶ ψηφίσαντες σέφανον εἰς τὸν Πausανίαν, ἔδυσον εὐαγγέλια ψάλλοντες καὶ παιανίζοντες, ὡσανεὶ ἐφονείθη ὁ Φίλιππος ἀπ' αὐτὰς εἰς τὴν μάχην. Αὕτη δὲ ἡ ἀμέτρος χαρὰ ἐλογίσθη αὐτοῖς εἰς χαιρεκακίαν, καὶ πάντες κατηγόρουν αὐτὰς ὡς ἀνάνδρους ὑβρίζοντας τὴν ψυχὴν τῆ δολοφονηθέντος βασιλέως, τὸν ὅποιον ὀλίγω πρότερον ἐσέβοντο καὶ ἐκολάκευον χαμερπέσατα. Οἱ δὲ πρόξενος ταύτης τῆς ἀμέτρου χαρᾶς ἦτον ὁ Δημοδένης, ὁ ὅποιος κρύφα μαθὼν πρῶτος τὸν θάνατον τῆ Φιλίππου, ἔδραμε φαιδρὸς εἰς τὴν βυλὴν ἐξεφανωμένος καὶ λαμπροφορῶν, μὲ ὄλον ὅτι τότε ἦτον ἡ ἐβδόμη ἡμέρα τῆ θανάτου τῆς θυγατρὸς τῆ. Οἱ Πλάταρχος, ὅσις κατηγορεῖ τὰς Ἀθηναίους ἔτω φερομένους, δικαιολογεῖ τὸν Δημοδένη καὶ τὸν ἐπαιεῖ, ὅτι ὡς φιλόπατρις παρέβλεψε τὴν ἰδίαν λύπην, ἀποβλέπων εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς πόλεως. Μοὶ φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ ρήτωρ ἠμπορεῖ νὰ δείξῃ τὸν πατριωτισμὸν τῆ εὐχημονέσερόν πως, καὶ ὄχι ἔτως ἀρχημονῶν ἐναντίον τῆς χρησθηθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἕως τῆς τελευταίας τῆ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τῆ Φιλίππου, ἀνέβη εἰς τὸν κτ.κ. βασιλικὸν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τῆ πατρὸς, καὶ 3643.

πε δύναμιν (Ὁρα Οὐαλκιν. ἐν τῷ λόγῳ περὶ ἡδρας, ἀρετῶν καὶ τραξίων τῆ Φιλίππου, καὶ θείοτομτον παρὰ Ἀθην. Βιβλ. ις.)

π. χ. παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀκμάζουσαν καὶ δυνατὴν διὰ τὴν
356. πολιτικὴν τῆς προλαβέσης διοικήσεως· ἐγεννήθη δὲ
καθ' ἣν ἡμέραν ἐκάη ὁ ἐν Ἐφέσῳ περίφημος βωμὸς
τῆς Ἀρτέμιδος (1), ὡς Ἡγησίας ὁ ἱστορικὸς εἶπεν,
“ὅτι δὲν ἦτο θαυμαστὸν, ἂν ἐκάη ὁ ναὸς, ἐπειδὴ
καίην τὴν ἡμέραν ἡ Ἀρτεμις ἐνηχολεῖτο εἰς τὴν
γέννησιν τῆς Οὐλυμπιάδος, διὰ τὴν εὐκολύνην τὴν γέν-
νησιν τῆς Ἀλεξάνδρου (2).

Τὸ πρωτεύον πάθος τῆς Ἀλεξάνδρου, ἔτι παι-
δὸς ὄντος, ἦτον ἡ φιλοτιμία καὶ ὁ διακαὴς ἔρως πρὸς
τὴν δόξαν, ἐκὶ δὲ παντὸς εἶδους δόξαν. Ὁ Φίλιππος
ἐκαυχᾶτο ὡς σοφιστῆς τῆς εὐγλωττίας καὶ δεινότητος
τῶν λόγων, καὶ ἠγάπα ὡς κενόδοξος τὴν ἐγχαράττη
εἰς τὰ νομίσματα τὰς νίκας τῶν ἀμαξῶν, ὅσας ἐκέρ-
δησεν εἰς τὰς Οὐλυμπιακὰς ἀγῶνας. Ὁ υἱὸς δὲν ἠ-
γάπα τοιαύτας κενοδοξίας· καὶ ἐρωτηθεὶς ποτε ἀπὸ τῆς
φίλης, ἂν ἤθελε τὴν συναγωνισθῆ εἰς τὰ Οὐλύμπια,
διὰ τὴν λάβῃ τὸ συνειδισμένον ἀριστεῖον (διότι ἦτον ἐ-
λαφρὸς καὶ ταχύπους), “ναὶ, εἶπεν, ἂν ἔμελλον τὴν ἐ-
χω βασιλεὺς ἀνταγωνιστῆς (3).

(1) Οὗτος ὁ ναὸς, ἦν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τῆς οἰ-
κουμένης, ὅσις ἀποδομήθη διὰ δαπάνης ὅλης τῆς μικρᾶς
Ἀσίας, καὶ ἐχρημάσθη πρὸς οἰκοδομὴν (κατὰ Πλίν. Λγ'.
ιδ') 200 χρόνους, καὶ ἦτο 425 ποδῶν τὸ μῆκος καὶ 200
τὸ πλάτος, ἐκάη ἀπὸ τὸν Ἐρῶςρατον (Οὐαλ. Μάξ. Η'.
ιδ') δίλοντα τὴν ἀπαθανάτισιν τὸ ὄνομά τε.

(2) Ὁ Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη τῆ 6 τῆς ἑκατομβιᾶ-
δος τῶ ἀ' χρόνῳ τῆς 106 Οὐλυμπιάδος, 356 π. χ. Οἱ
παλαιοὶ συγγραφεῖς τῆς ἱστορίας τῆς Ἀλεξάνδρου εἰσὶν ὁ
Πλάταρχος, Διόδωρος, Ἀρριανὸς, Κῦρτιος Ρῥῶφος καὶ
Ἰουστίνος. Διὸ καὶ γὰρ συντομίας χάριν στασιᾶς ἀναφέρω αὐ-
τὸς εἰς τὰς ὑποσημειώσεις ὡς γνωστὸς.

(3) Πλάτ. εἰς ὀλίξ., περὶ τύχης Ἀλιξ. καὶ ἀποφθ.

Ὅσακις ἤκεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι ὁ πατήρ ἐκυρίευσεν ἢ πόλιν ἔνδοξον, ἢ ἐνίκησε μάχην περιβόητον, πάντων χαιρόντων, αὐτὸς μόνος ἔλυπείτο, καὶ ἔλεγε πρὸς τὰς ἡλικιώτας, “ὦ παῖδες, ὁ πατήρ μου θέλει νικήσει ὅλα, εἰς ἐμὲ δὲ δὲν θέλει ἀφήσει τι, ἵνα κάμω μεθ' ὑμῶν μέγαλον καὶ λαμπρὸν ἔργον.”

Ἐλθόντες ποτὲ παρὰ τῆ βασιλείως τῆς Περσίας πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀποδημῆντος τῆ Φιλίππου, ἔλαβον τοιαύτην δεξίωσιν καὶ εὐγενικὴν ὑποδοχὴν παρὰ τῆ Ἀλεξάνδρου, ὥστε ἔμειναν ἐκστατικοὶ, καὶ ἐθαύμαζον πρὸ πάντων τὸ πνεῦμα καὶ τὴν σύνεσιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἔδειξεν εἰς πολλὰς μετ' αὐτῶν συνομιλίας· διότι δὲν ἠρώτησεν ἐρώτημα μικρὸν, ἔδὲ παιδικὸν, π. χ. περὶ τῶν φημιζομένων κρεμασῶν κήπων, περὶ τῆ πλέτε καὶ τῆς πολυθαυμάσου μεγαλοπρεπείας τῆ παλατίου καὶ τῆς αὐλῆς τῆ βασιλείως τῆς Περσίας, περὶ τῆ περιβοήτου χρυσοῦ πλατάνου καὶ τῆς χρυσοῦ ἀμπέλου, τῆς ὁποίας αἱ βότρυες ἦσαν συνδεμέναι ἀπὸ σμαράγδου, Ἰνδικῆς ἄνθρακος, καὶ ἄλλου πολυτίμου παντοδαπῆς λίθου, ὑποκάτω τῶν ὁποίων ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἔδιδε πολλάκις τὰς ἀποκρίσεις εἰς τὰς πρέσβεις, δὲν ἠρώτα λέγω τοιαῦτα, ἀλλ' ἠρώτα ἐρωτήματα πάντα διαφορετικὰ, π. χ. τὰ διαστήματα τῶν τόπων, τὴν ὁδὸν τῆς μεγάλης Ἀσίας, τὰς δυνάμεις τῶν Περσῶν, πῶς παραταττόμενος ὁ βασιλεὺς ἐμάχετο, πῶς ἐφέρετο πρὸς τὴν ἐχθρὸν, καὶ πῶς ἐκυβέρνηεν τὴν ὑπὸ αὐτοῦ; Οἱ πρέσβεις ἐθαύμαζον, καὶ προφητεύοντες ἀπὸ τότε τὰς πράξεις καὶ τὸ μεγαλεῖόν τε, ἔδειξαν ἐν βραχυλογίᾳ τὴν διαφορὰν τῆ Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀρταξέρξου (Ὡχου) λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, ὁ παῖς ἔτος βασιλεὺς μέγας, ὁ δὲ ἡμέτερος

πλέσιος. Ποταπὸς ἄνθρωπος ὑπάρχει ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος εἶναι μὲν πλέσιος, ἀλλ' ἔκ ἔχει ἄλλην ἀρετήν (Α΄Θην. Δειπν. βιβλ. ΙΒ΄).

Ἡ ἀγχίνοια τήτε τῷ νέῳ βασιλέως, ἔτι παιδὸς ὄντος, προήρχετο ἐπὶ τόσον ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν, ὅσον ἀπὸ τὴν φυσικὴν εὐφυΐαν. Πολλοὶ μὲν ἔν περι τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῷ, ὡς εἰκὸς, διωρίθησαν τροφεῖς, παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι· πρῶτος δὲ αὐτῶν ἦν ὁ Λεωνίδας, ἀνὴρ αὐστηρὸς τὸ ἦθος, καὶ συγγενὴς τῆς Οὐλυπιάδος. Οὗτος ὁ Λεωνίδας συνοδοιπορῶν μετὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἠρέυνα πάντοτε τὰς κίβωτους, ὅπως ἐφυλάττοντο τὰ εἴδη καὶ ἱμάτια ἐκεῖνος, διὰ τὰ ἴδη ἂν ἢ μήτηρ αὐτῆ Οὐλυπιάς ἔβαλέ τι περιττὸν καὶ πρόξενον τρυφῆς καὶ πολυτελείας.

Ὁ Φίλιππος προξένησεν εἰς τὸν υἱὸν τε πολὺ ὄφελος, διορίσας αὐτῷ παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν ἐνδοξότατον καὶ λογιώτατον τῶν φιλοσόφων· παρεκινήθη δὲ τὰ εὖρη τοῖσιν ἄξιον καὶ περίφημον διδάσκαλον, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, διὰ τῆτο, ὅτι ἤθελε τὰ ἐμποδίσῃ τὸν υἱὸν τε ἀπὸ πολλὰ σφάλματα, εἰς τὰ ὅποια αὐτὸς περιέπεσε (1). Διὸ γνωρίζων τὴν μεγάλην σοφίαν τῆ Ἀριστοτέλους, διώρισεν αὐτῷ καλὸν καὶ πρέποντα μισθὸν, καὶ ὑπερον ἀντέμειψε τῆς πόνης καὶ τὴν ἐπιστάσαν τε ἀσυγκρίτως ἐνδοξότερον, ὅτε καταφανίσας τὴν πατρίδα τῆ Ἀριστοτέλους, τὰ Στάγειρα, ἐκτίσεν αὐτὴν πάλιν χάριν ἐκεῖνος, καὶ ἀποκατέστησε τῆς πολίτας, ὅσοι ἔφυγον ἢ ἐδέλευσαν. Ἐδωκεν ἔν αὐτοῖς εἰς χαλὴν καὶ διατριβὴν εὐμορφὸν τόπον πλησίον τῶν Σταγείρων, ὅπως ἐσώ-

(1) Πλητάρχ. ἀποφθίγμ.

ζοντο ἔτι εἰς τὰς χρόνας τῆ Πλευτάρχου αἰλίθιναι καθέδραι τῆ Ἀριστοτέλους καὶ οἱ ὑπόσκιον περιπάτοι.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔτιμα καὶ αὐτὸς ἔχ' ἦττον τὸν Ἀριστοτέλη, καὶ ἐνόμιζε τὸν ἑαυτὸν τε ὑπόχρεωσιν γὰρ τὸν ἀγαπᾶ ὡς πατέρα, ὅτι εἰς μὲν τὸν ἕνα ἐχρεώσκει τὸ εἶναι, εἰς δὲ τὸν ἄλλον τὸ εὖ εἶναι. Ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἀξιότης τῆ διδασκαλίας ἦσαν ἰσότιμα μὲ τὴν ἐπίδοσιν τῆ μαθητῆ, ὁ ὅποιος ἔλαβε μεγάλην ἔφεσιν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἔμαθεν ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς ἀρμοδίως τῷ χαρακτήρῳ τε. Ὁ Ἀριστοτέλης ἠγωνίζετο γὰρ καλλύνη τὴν διάκρισιν τῆ νέου βασιλείας, καταγράφων βεβαίως καὶ ἀσφαλεῖς κανόνες, δι' ὧν ἐδύνατο γὰρ διακρίνη τὸν ὀρθὸν καὶ σερεὸν λόγον ἀπὸ τὸν φαινόμενον, καὶ συνεδίξων αὐτὸν γὰρ διακρίνη εἰς τὴν ὁμιλίαν τὰ φαντασιώδη ἀπὸ τὰ πραγματιώδη καὶ ἀξιότιμα. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεμελεῖτο μάλιστα περὶ τὴν ἠθικὴν, ἣ ὅποια διδάσκεισιν τὸν ἄνθρωπον τὴν γνῶσιν ἑαυτῆ καὶ τῶν καθηκόντων, εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἢ ἐπισήμη τῶν βασιλέων, καὶ αὐτὴν ἐσκέδασεν ἐπιμελῶς καὶ συντόμως, θεωρῶν ὡς τὴν σάφην τῆς φρητήσεως καὶ συνετῆς πολιτικῆς.

Ὁ ἀξιότατος καὶ ἀρχαιότατος διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς τῆς Ῥητορικῆς, ὁ Ἀριστοτέλης, ἐπεμελήθη γὰρ γυμνάσει τὸν μαθητὴν τε εἰς ταύτην τὴν ἐπισήμην. Ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐν τοῖς πολέμοις παρεκίνησε πολλάκις τὸν Ἀριστοτέλη γὰρ τῷ σείλη τὴν πραγματείαν περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης· καὶ τούτο εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς βίβλου ὀνομαζομένης ἢ Ῥητορικῆ πρὸς Ἀλέξανδρον, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ προημίῳ ἀποδεικνύει τὸ μέγα ὄφελος, τὸ ὅποιον προξενεῖ εἰς τὸν βασιλέα ἢ Ῥητορικῆ κα.

τακηλῆσα ἔ καταθέλγυσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἔ δια τῆς φρονήσεως ἔ δια τῆ ἀξιώματος. Ἐκ τῶν σωζομένων ἐπισολῶν τῆ Α'λεξάνδρου συναγομένον, ὅτι αὐτὸς ἦτον ἐμπειρότατος τῆς ἰχυρᾶς καὶ ἀνδρικής εὐγλωττίας, ἢ ὁποία πλετῆσα ἀνδρῶν νοημάτων ἔ λέξεων ἀπερίττων ἔ καταλήλων, πρέπει μάλιστα εἰς τὸ βασιλεὺς.

Ἡ πρὸς τὸν Ὀμηρον τιμὴ, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ὁ διακαῆς ζῆλος, δεικνύει ἔ μόνον τὴν ἐπιμέλειαν ἔ προκοπὴν τέτῃ τῆ ἀνδρός, ἀλλὰ ἔ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τέτων, ἔ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐλπιζομένην ὠφέλειαν. Διότι αὐτὸς δὲν ἀνεγίνωσκε τὸν ποιητὴν διὰ περιέργειαν, ἢ ψυχαγωγίαν, ἔτε δι' ἄκραν ἔφεσιν πρὸς τὴν ποιητικὴν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃ γνώμας ἀξίας ἐνὸς μεγάλου βασιλέως ἔ πορθητῆ, οἷον γενναιότητα, ἀφοβίαν, μεγαλοψυχίαν, μετριότητα, σύνεσιν, ἔ τὸ καλῶς διοικεῖν ἐν πολέμῳ τε ἔ εἰρήνῃ· ἔ ἐτίμα μάλιστα πρὸ τῶν ἄλλων τὸν Ὀμηρικὸν εἶχον, ὁ ὁποῖος διηγεῖται τὸν Ἀγαμέμνονα καλὸν βασιλέα ἔ ἀνδρεῖον πολεμιστὴν (1). Διὸ ἔδεν θαυμαστὸν, ἂν ὁ Α'λέξανδρος ἐτίμα τόσον πολὺ τέτον τὸν ποιητὴν. Ὅτε μετὰ τὴν μάχην τῶν Ἀρβήλων εὐρέθη μεταξὺ τῶν λαφύρων τῆ Δαρείου εἰς χρυσοῦς νάρθηξ (θήκη) λιθοκόλλητος, ἐν ᾗ εὐρίσκοντο τὰ ἐξαιρετώτατα ἀρώματα τῆ βασιλέως, ὁ Α'λέξανδρος ὅλος γεμάτος κονιορκῆ, ἔ μὴ φροντίζων ἀρωματικῶν ἔ θυμιαμάτων, διώρισε τὸν νάρθηκα πρὸς φύλαξιν τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ

(1) Ἀμφότερον βασιλεὺς τ' ἀγαθός, πρατερός αἰχμητής (Ἰλιάδ. γ, εἶχ. 179).

ὅποια ἐνόμιζεν ὡς τὸ ἐντελέστατον καὶ τιμιώτατον γέννημα τῆ ἀνθρωπίνου νοῦς, καὶ μάλιστα τὴν Ἰλιάδα, τὴν ὅποιαν ὠνόμαζε τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον· εἶχε δὲ πάντοτε μεθ' ἑαυτῆ τὴν παρὰ τῆ Ἀριστοτέλους ἐπιδιορθωθεῖσαν Ὀμηρικὴν ἔκδοσιν, τὴν ὅποιαν ὠνόμαζον ἔκδοσιν τῆ νάρθηκος, καὶ τὴν ἔδειτε πᾶσαν νύκτα μετὰ τῆς μαχαίρας ὑποκάτω τῆ προσκεφαλαίῃ (1).

Ὁ Ἀλέξανδρος φιλόδοξος ὡν ἐς ἄκρον, ἀπέσας ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐξέδωκεν, ἀπόντος αὐτῆ καὶ ἐναχολογούμενος περὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀσίας, βιβλία τινὰ τῆς Μεταφυσικῆς, τὰ ὅποια αὐτὸς μόνος τῶν ἄλλων ἤθελε νὰ ἔχη, ἐλυπήθη, καὶ γράφει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἣ ὅποια ἔτι σώζεται, ἀγανακτῶν καὶ λέγων, ὅτι κάλλιον ἤθελε νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν μάθησιν τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀρίστων πραγμάτων, παρὰ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς δυνάμεως (2)· ἔτι δὲ παρεκάλεσε νὰ μὴ δείξῃ τὴν περὶ Ῥητορικῆς πραγματείαν εἰς ἄλλον, εἰμὴ εἰς αὐτὸν μόνον (3). Αὐτὸς ἠγάπησε καὶ ὅλας τὰς λοιπὰς τέχνας, ἀλλὰ καθὼς ἔπρεπεν εἰς βασιλέα, ἠγύου γνωρίζων τὸ ἐξ αὐτῶν ὄφελος καὶ τὴν τιμὴν (4). Ἡ Μουσικὴ, ἡ Ζωγραφικὴ, ἡ Γλυπτικὴ καὶ ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ ἠκμαζον ἐπὶ τῆς βασιλείας τε, αἱ ὅποια εὗρον αὐτὸν ἀρίστον κριτὴν καὶ γενναῖον ὑπερασπιστὴν, καὶ ἱκανὸν νὰ κρίνῃ καὶ ν' ἀνταμείψῃ τὸ κατορθούμενον· ἐμίσει δὲ τὴναντίον ποταπάτινα καὶ ἀνωφελῆ ἐπιτηδεύματα.

(1) Πλίν. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. 15'. Πλάτ. εἰς Ἀλιξ.

(2) Aurel. Gell. Lib. 111. c. v. (3) Ἀριστοτ. περὶ Ῥητορ. (4) Πλάτ. περὶ τύχης Ἀλιξ.

Ἀνθρώπος τις ἐθαυμάζετο πολὺ, ὅτι ἐπιτηδεύόμενος ἔρριπτε μακρόθεν ἐρεβίνθους διὰ τῆς τρύπας τῆς βελόνης (1) χωρὶς ἢ ἀποτύχη ποτέ. Τῦτον ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιτηδεύμενον πρὸς τῦτο, ἔδωκεν, ὡς λέγουσι, δῶρον ἄξιον τῆ ἐπιτηδεύματός τε, ἤγειν ἕνα κάλαρον ἐρεβίνθων (2).

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο φύσεως ζωηρᾶς, ἐδραίας καὶ δυσκινήτης, μὴ ὑποχωρῶν εἰς τὴν βίαν, ἀλλ' εὐκόλως νικώμενος ὑπὸ τῆ λόγου· καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος, ἂν καὶ πατήρ ἅμα καὶ βασιλεὺς, ἠγωνίζετο νὰ τὸν κατακείνη περισσότερον παρὰ νὰ τὸν προσάξη, καὶ νὰ ἐμπνέη ἀγάπην μᾶλλον ἢ φόβον. Τὸ ἀκόλευτον συμβὰν πρὸξένησεν εἰς τὸν Φίλιππον ὠφέλιμον ἰδέαν περὶ τῆ Ἀλεξάνδρου. Θετταλὸς τις ἔφερεν εἰς τὸν Φίλιππον ἕνα πολεμικὸν ἵππον, μεγάλον, δυνατὸν καὶ ἄγριον, ὀνομαζόμενον Βυκέφαλον, καὶ ἐζήτην νὰ τὸν πωλήσῃ δεκατρία τάλαντα, ἀριστὸν ὑπέρογκον. Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα διὰ νὰ δοκιμάσῃν τὸν ἵππον· ἀλλ' ἔτος ἐφαίνετο τόσον ἄγριος, καὶ ἐπήδα τόσον μανικῶς, ὥστε ἕδεις ἐδυνήθη νὰ καθίσσῃ ἐπάνωθεν τε. Ὁ Φίλιππος λυπέμενος, ὅτι ἐπέμφοθη αὐτῷ τοιῦτον ἀκαταδάμασον ζῶον, ἐπρόσαξε ν' ἀποδιωχθῆ. Ὁ Ἀλέξανδρος παρὼν, εἶπεν, «ὦ κατακὸν ἵππον ἀφίνεσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας, ἐπειδὴ δι' ἀπειρίαν καὶ φόβον δὲν ἐμπορεῖν νὰ τὸν μεταχειρισθῆν». Ὁ Φίλιππος τὸ πρῶτον μὲν ἐσιώπησε, νομίζων τῦτον τὸν λόγον μωρὸν καὶ νεανικόν· βλέπων δὲ τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης ἐκείνης καὶ τὴν λύπην ἐπὶ

(1) Τῦτο ἦν ὄργανον βελονοειδές.

(2) Quintil. l. 4. σελ. 21.

τῆ ἀποδικίξει τῆ ἵππου, ἔδωκεν αὐτῷ ἄδειαν νὰ δοκιμάσῃ. Τότε ὁ νέος βασιλεὺς χαίρων τρέχει πρὸς τὸν Βυκέφαλον· καὶ παραλαβὼν τὸν χαλινὸν, ἐπιστρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἥλιον, ἐννοήσας ὅτι ὁ ἵππος βλέπων τὴν σκιὰν προσπίπτουσαν καὶ σαλευομένην, ἐταράττετο. Διὸ πρῶτον μὲν ἐκολάκευεν αὐτὸν μὲ τὴν χεῖρα καὶ ὀμίλιαν· εἶτα δὲ βλέπων τεταπεινωμένην τὴν ἀγριότητά τε, παρατηρεῖ τὸν καιρὸν, καὶ ἀπορήψας ἡσυχῶς τὴν χλαμύδα, ἀνεπήδησε ταχέως ἐπ' αὐτὸν, καὶ εὐθὺς ἀφίνει ὀλίγον τὸν χαλινὸν χωρὶς πληγῆς ἢ κεντισμῆ· ὅτε δὲ ἴδεν, ὅτι ἡμερώθη ὀλίγον, καὶ δὲν ἦτο πλέον τὸσον ἄγριος καὶ ὀρμητικὸς, καὶ ἐπέστυμι πρὸς τὸν δρόμον, ἀφήκε παντελῶς τὸν χαλινὸν, καὶ ἔδωκε κρέων μὲ τὸν πόδα καὶ φωνάζων σφοδρῶς. Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ σιωπῇ τὸ πρῶτον· ὡς δὲ ὁ νέος βασιλεὺς τελειώσας τὸν δρόμον, ἐπέστυψεν ἀσφαλῶς σοβαρὸς καὶ χαίρων, ὅτι κατεδάμασεν ἓνα ἵππον, ὅσις ἐνομίζετο ἀκαταδάματος, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες συνεπήνθη ἀλαλάζοντες, ὁ δὲ Φίλιππος ἐδάκρυσέ τι πρὸς τὴν χαρὰν, καὶ καταβάντος αὐτῆ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, «ἢ ἔμε, εἶπε, ζῆτει εἰς τὸν ἑαυτὸν σε ἄλλο βασίλειον ἄξιον, διότι ἡ Μακεδονία δὲν σὲ χωρεῖ.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἰκοσαετῆς ὢν, παρέλαβε τὴν πατρικὴν βασιλείαν σαλευομένην, καὶ ἔχουσαν πάντοθεν φθόνους μεγάλους καὶ κινδύνους, τὸσον ἐξ αἰτίας τῶν βαρβάρων γενῶν, τὰ ὅποια πολεμύμενα ὑπὸ τῆ Φιλίππου ζῶντος ἐνόμισαν τὸν παρόντα καιρὸν ἀρμόδιον πρὸς τὸ συμφέροντων, καὶ καταφραῦντα τὴν νηπιότητα καὶ ἀπειρίαν τῆ νέου βασιλείως ἀπεφάσισαν ἤδη ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ χορτασθῶ-

σιν ἐκ τῆς ἀρπαγῆς, ὅσον καὶ δι' αἰτίαν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἤδη ἔκριναν τὴν παρῶσαν εὐκαιρίαν ἀρμοδίαν τῆ ὕ' ἀποκαταστήσωσι τὴν δημοκρατίαν, ὕ' ἀντιτιμωρήσῃν τὰς Μακεδόνας, καὶ ὕ' ἀναλάβωσι τὰ ἀρχαῖα δίκαια. Ἀλλ' ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεφάσισε νὰ προκαταλάβῃ καὶ νὰ ματαιώσῃ τὴν κατ' αὐτῆ μελετωμένην συμμαχίαν. καὶ πρῶτον μὲν ἐτιμώρησε τὰς φονέας τῆ πατρὸς, σφάζας ἐπὶ τὸν τάφον, ἔπειτα δὲ ἐπεμελήθη ὕ' ἀπολαύσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν Μακεδόνων, ἐλευθερώσας αὐτὰς ἀπὸ τὴν ἀτιμον σωματικὴν δελείαν, καὶ καταστήσας αὐτὰς πρὸς πόλεμον προθυμωτέρους.

Οἱ Μακεδόνες φοβόμενοι τὸν καιρὸν, συνεέλευον τὸν Ἀλέξανδρον, τὴν μὲν Ἑλλάδα ὕ' ἀφήσῃ ἡσυχον, καὶ νὰ παύσῃ βιάζων αὐτὴν εἰς ὑποταγὴν, τὰς δὲ ἀποσάντας βαρβάρους νὰ εἰρηνεύσῃ πράως, καὶ νὰ καταπραῦνῃ τὰς ἀρχὰς τῶν ἀποσασσιῶν καὶ νεωτερισμῶν, μεταχειριζόμενος λόγους φιλανθρωπίας καὶ κολακευτικὰς ἀρμοδίους πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς φιλίας. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος μὴ ἀκέων αὐτὰς τὰς δειλὰς συμβουλάς, ἀπεφάσισε ὕ' ἀποκτήσῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν πραγμάτων μὲ τὸλμην καὶ μεγαλοφροσύνην, πεποιθὼς ὅτι ἂν ὀλίγοντι φανῆ κατὰ τὴν ἀρχὴν συγκαταβατικὸς, ὅλοι συνορμήσουσιν ἐναντίον, καὶ ὅτι, ἂν θελήσῃ νὰ συμβιβάσῃ τὰ πράγματα, ἔπρεπε ὕ' ἀποδώσῃ τὰς τόπους, ὅσους ἐκυρίευσεν ὁ Φίλιππος, καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν βασιλείαν τε εἰς τὴν ποταπὴν ἐπικράτειαν τῆς ἸΜακεδονίας. Διὸ ταχέως στρατεύσας ὡς οὐλ. πρὸς τὸν Δάναβιν, κατέπαυσε τὰ βαρβαρικὰ κινήματα καὶ τὰς ἐκεῖ πολέμους, καὶ Σύρμον ἐνίκησε μάχῃ μεγάλῃ τὸν βασιλέα τῶν Τριβαλλῶν, καὶ νυκτὸς περῆσας τὸν ποταμὸν, ἐδίωξε τὰς Γέτας μὴ ὑπομένον.

τας τὴν ἐπέλευσίν τε, καὶ ὑπέταξε πολλὰ ἄλλα βάρ-
 βαρα γένη (1), τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ βία, καὶ ἐδί-
 दाξε τὺς ὑπερηφάνους καὶ κομπάζοντας πρέσβεις ἐκεί-
 νων νὰ φοβῶνται πλησιέστατον κίνδυνον (2).

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐνηχολεῖτο κατὰ τῶν
 βαρβάρων, ὅλαι αἱ Ἑλληνίδες πόλεις, καὶ μάλιστα
 ὅσαι κατεπεύθοντο ἀπὸ τὸν ῥήτορα Δημοδέην, ἔκα-
 μον δυνατὴν συμμαχίαν κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Ἡ πλα-
 σὴ περὶ τῆς θανάτου τῆς εἰδησίας προξένησε τὴν αὐθά-
 δειαν καὶ φθορὰν τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι κατέσφαξαν
 πολλὰς τῆς ἐν τῇ Καδμείᾳ Μακεδονικῆς φρενῆς. Ἀπὸ
 τὸ ἄλλο μέρος ὁ Δημοδέης ἐδημηγόρει καθ' ἡμέραν,
 καὶ ἐνέπνευεν εἰς τὸν δῆμον καταφρόνησιν πρὸς τὸν Ἀ-
 λέξανδρον, τὸν ὅποτον ὠνόμαζε παῖδα καὶ μαργί-
 την, ὃ ἐστὶ μωρὸν μειράκιον, καὶ ἔλεγε πρὸς τὺς Ἀ-
 θηναίους μὲ τόνον βέβαιον καὶ ἀποφασιστικόν, ὅτι δὲν
 ὄφειλον νὰ φοβῶνται τὸν νέον βασιλέα τῶν Μακεδό-
 νων, ὁ ὅποτος μὴ δυνάμενος νὰ σαλεύσῃ τὸν πόδα ἔξω
 τῆς βασιλείας, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν εὐτυχέστατον, εἰάν
 ἤμπορει νὰ βασιλεύῃ ἐνδον εἰρηνικῶς. Ἐγραψε δὲ ὁ
 Δημοδέης καὶ πρὸς τὸν Ἀτταλον, τὸν ἐν Ἀσίᾳ στρα-
 τηγὸν τῆ βασιλείας, παρακινῶν εἰς ἀποστασίαν. Ὁ δὲ
 Ἀτταλος ἦτο θείος τῆς Κλεοπάτρας, δευτέρας γυ-
 ναικὸς τῆ Φιλίππου, καὶ ὑπήκουσε προθύμως εἰς τὺς
 λόγους τῆ Δημοδέους· ἐνοήσας δὲ, ὅτι ἐγινεν ὑπα-

(1) Τὸν βασιλέα τῶν Ταυραντίων Γλαυκίαν, καὶ τῶν
 Ἰλλυριῶν τὸν Κλεῖτον (ὄρα Ἀ' ῥ' β. Βιβλ. Α').

(2) Νομίζων ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι τὸ ὄνομά τε ἐτά-
 ραξεν ἐκεῖνα τὰ βάρβαρα γένη, ἠρώτησε τὺς πρέσβεις,
 τί ἐφοβῶντο περισσότερο; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι δὲν
 ἐφοβῶντο ἄλλο, πλὴν ὅτι τὴν πτῦσιν τῆς ἑσπέρου καὶ τῆς
 ἀσίρου (Ἀ' ῥ' β. Γ. 4).

πτος πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἔχι ἄνευ εὐλογοφανῆς αἰτίας, ἠγωνίσθη νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν διάνοιαν ἐκείνη ὅλας τὰς κατ' αὐτῆ ὑποψίας, καὶ πρὸς περισσοτέραν πειθῶ ἔπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα τὰς ἐπιστολάς τῆ Δημοσθένους. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐξεύρων καλῶς τὰς πανουργίας καὶ δολιότητας τῆ ἀνδρὸς, ἐξαπέσειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν Ἐκαταῖον τὸν στρατηγὸν, προσάξας νὰ φονεύσῃ τὸν Ἄτταλον, καὶ ἔτιωσ ὁ θάνατος τῆ ἀποκατέστησε τὴν ἡσυχίαν τῆ στρατεύματος, καὶ κατηφάνισεν ὅλας τὰς σπόρας τῆς διχονοίας καὶ ἐπαναστάσεως.

Ὁ Ἀλέξανδρος συνέλαβε μὲν πρωϊαίτατα τὴν ἰδέαν τῆ νὰ κυριεύσῃ τὴν Περσίαν, καὶ ἐνόμιζε τὸν παρόντα καιρὸν ἀρμόδιον πρὸς τῆτο, ἀλλ' εὐθὺς ἠναγκάσθη νὰ ἐρέψῃ τὸν νῦν πρὸς ἄλλο νέον ἐπιχείρημα. Οἱ Ἀθηναῖοι, Θηβαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι ἠνώθησαν κατ' αὐτῆ, ἐλπίζοντες διὰ τῆς βοηθείας τῶν Περσῶν ν' ἀναλάβωσι τὴν προτέραν ἐλευθερίαν, καὶ πρὸς περισσοτέραν πειθῶ ἐσοφίσθη ὁ Δημοσθένης τὴν ἀκόλουθον πανουργίαν· ἐφήμισε τὴν φήμην, "τι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανε πολεμῶν μετὰ τῶν Τριβαλλῶν, μάλισσα δὲ ἄνθρωπός τις προπαρεσκευασμένος ἐπαρρησιάζοι εἰς τὴν συνάθρυσιν, καὶ ἐτόλμησε νὰ εἶπῃ, ὅτι παρόντος καὶ αὐτῆ πληγωθέντος, ἐφονεύθη ὁ βασιλεύς. Οἱ ταῦτοι ἐπίπλαστοι καὶ ἐφήμεροι λόγοι εἶναι ἴδιοι κακῆς πολιτικῆς, καὶ ἐξαπατῶσι μὲν, ὡς ὁ ἐν πολέμῳ ψευδῆς θόρυβος, ἐνίοτε τὰς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει ἀποβαίνουσι τὸσον γελοιώδεις, ὅσον καὶ τὸ σόφισμα· καὶ ὁ ἀπατηθεὶς ἄλλοτε δὲν πιστεύει ἔτε τὴν ἀλήθειαν. Αὕτη ἡ δυσυχῆς συμμαχικὴ δύναμις ἐβίασε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἐρέψῃ τὰ ὅπλα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων τὴν βοήθειαν ὀλίγω πρότερον ἐνόμιζε βεβαίαν.

Ὁ ἔν Α'λέξανδρος, τῆ ὁποίᾳ τὸ χαρακτηριστικὸν ἦτον ὀξύτης καὶ ἐνέργεια, μαθὼν τὸν φόνον τῆς ἐν Καδμείᾳ μακεδονικῆς φρενῆς, καὶ τὴν γενομένην συμμαχίαν τῶν Α'θηναίων, Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων, ἐκινήθη παρευθὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ περῆσας τὴν δύσβατον κορυφὴν τῆ ὄρους τῆς Ὀσσης (Κισσάβη), διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς Θετταλῆς, οἱ ὅποιοι προκατέλαβον τὰ στενὰ τῆς Θετταλίας καὶ Μακεδονίας, περιεπάτει τόσον σπουδαίως, ὥστε ἡ εἰσοδος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔδωκε τὴν πρώτην εἰδησίην τῆς πολεμικῆς αὐτῆ ἐτοιμασίας, καὶ ἀνεφάνη τόσον ἀπροσδόκητος εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὥστε μόλις ἐπίστευσον οἱ Θηβαῖοι τὰ βλεπόμενα· ὅτε δὲ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς πόλεως, ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς αὐτῆς καιρὸν μετανοίας, καὶ ἐζήτηται παρ' αὐτῶν μόνον τὸν Φοίνικα καὶ Προδέτην, τῆς πρώτης συνωμότητος, κηρύττων ἀμνησίαν καὶ ἄδειαν εἰς ὅλους, ὅσοι μεταβῶσι πρὸς αὐτόν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀντεζήτησαν παρ' αὐτῆ Φιλώταν καὶ Ἀντίπατρον, καὶ ἐκήρυττον διὰ κήρυκος νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτῶν, ὅσοι ἠθέλον νὰ συνελευθερώσῃν τὴν Ἑλλάδα. Τότε ὁ Α'λέξανδρος ὁρῶν τῆς λόγους ἀπράκτους, ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῆ βίαν. Διὸ μάχη σφοδρὰ ἠκολούθησεν, ὅπου οἱ Θηβαῖοι ἐμάχοντο ἀνδρείως καὶ προθύμως, πολεμῶντες πρὸς ἐχθρῆς πολλῶ περισσοτέρης τὸν ἀριθμὸν. Ὅτε δὲ μετὰ μεγάλην καὶ αὐστηρὰν ἀντίστασιν κατέβησαν οἱ φρεροὶ τῶν Μακεδόνων ἐκ τῆς Καδμείας, καὶ ἐπιπτον ἐπὶ τῆς Θηβαίας ἐξόπιον, ἕτοι ἐκυκλώθησαν, καὶ οἱ περισσότερῃ αὐτῶν κατεκτόησαν, ἡ δὲ πόλις ἀλῦσα ἐλεηλατήθη.

Ἀνεκδιήγητα ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ χαλεπὰ κακά, ὅσα τότε ἔπαθον οἱ Θηβαῖοι. Θράκες τινὲς κατέδα-

φιζοντες τὴν οἰκίαν τινὸς γυναικὸς ἐνδόξε καὶ σώφρονος, Τιμοκλείας τῆνομα, αὐτοὶ μὲν διήρπασαν ὅλα τὰ κινητὰ καὶ τὴς θησαυρὸς, ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτῶν πρὸς βίαν συγγενόμενος καὶ καταιχύνας τὴν γυναῖκα, ἠρώτα καὶ ἂν εἶχέπε χρυσίον κεκρυμμένον ἢ ἄργυρον. Ἡ Τιμοκλεία ὅλως πνέουσα θυμὸν καὶ ὀργὴν, ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὸν κῆπον, καὶ δείξασα πηγάδιον εἶπεν, ὅτι βλέπασα τὴν πόλιν κινδυνεύσασα τὰ ἔσχατα, ἔρριψεν ἐκεῖ τὰ πολυτιμώτατα πράγματα· ἐν ᾧ δὲ περιχαρὴς ὁ Θραξ ἐνέσκυψεν εἰς τὸ πηγάδιον, καὶ ἐσκόπει τὸν τόπον καὶ τὸ βάθος, αὐτὴ δὲ ὄπισθεν ἐσπρωξεν αὐτὸν ὅλαις δυνάμεσι, καὶ ἐπιρρίπτουσα πολλὰς πέτρας, ἐφόνευσεν αὐτόν· πιαθεῖσα δὲ ἀπὸ τὴς λοιπῆς Θρακας, καὶ ἀναχθεῖσα πρὸς τὸν βασιλέα δεδεμένη, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς βαδίσσεως ἐφάνη, ὅτι ἦτο γυνὴ ἀξιωματικὴ καὶ μεγαλόφρων, ἀκολουθεῖσα εἰς τὴς κακοτρόπους ἀνδρας ἀδεῶς καὶ ἀφόβως, ἔπειτα δὲ, ἐρωτήσαντος τῆ βασιλέως, ποία ἦτον, ἀπεκρίθη ὅτι ἦτον ἡ ἀδελφὴ τῆ Θεαγένους, ὁ ὁποῖος ἐπολέμησεν ἐναντίον τῆ Φιλίππου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔπεσε στρατηγὼν ἐν τῇ μάχῃ τῆς Χαιρωνείας. Θαυμάσας ἔν ὁ Ἀλέξανδρος αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόκρισιν καὶ τὴν πράξιν, ἐπρόσαξε ν' ἀφήσεν ἐλευθερίαν αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα.

Μετὰ δὲ τῆτο συμβεληῆς γινομένης περὶ τῶν Θηβῶν, οἱ Πλαταιεῖς, οἱ Θεσπιδεῖς καὶ οἱ Ὀρχομένιοι, ὅλοι σύμμαχοι καὶ συννικηταὶ τῆ Ἀλεξάνδρου, διηγῶντο τὴν καταστροφὴν τῶν ἑαυτῶν πόλεων καὶ τὴν σκληρότητα τῶν Θηβαίων, καὶ κατηγοροῦν αὐτὸς ὡς προθύμους βοηθεῖς τῶν Περσῶν ἐναντίον τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐκ τῆτε παρὰ πάντων μισο-

μένους, προσεπιφέροντες πρὸς ἀπόδειξιν ἢ τῆτο, ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληες ὑπεχέθησαν ἐνόρκως μετὰ τὴν ἥτταν τῶν Περσῶν νὰ κατασκάψουν τὰς Θήβας. Ὁ Κλεάδας, εἰς τῶν αἰχμαλώτων, συγχωρηθεὶς νὰ ὁμιλήσῃ, ἠγωνίζετο ν' ἀθωώσῃ κατὰ τι τὴν ἐπανάστασιν τῶν Θηβαίων λέγων, "ὅτι τῆτο τὸ πταίσμα προήρχετο ἀπὸ τὴν ἀπρονόητον ἢ ἀφρονα ἐτοιμοπισίαν, ἔχι δὲ ἀπὸ ἐξελοκακίαν ἢ φανεράν ἀπισίαν· ὅτι οἱ συμπολίται ἀπέστησαν ἔχι ἐναντίον τῆ βασιλείως, τῆ ὁποίῃ τὸν Σάνατον ψευδῶς διεφήμισαν, ἀλλ' ἐναντίον τῶν διαδόχων· ἢ ὅτι πλέον τῆ δέοντος ἐτιμωρήθησαν διὰ τὰ σφάλματά των μὲ τὴν τρομερὰν δυσυχίαν τῆς πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέμειναν μόνον γυναῖκες, παῖδες ἢ γέροντες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἢ μόνον ἀδύνατοι νὰ προξενήσουν φόβον τινὰ ἢ ὑποψίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀνάτιοι ἀξιοσυμπάθητοι· ἐν δὲ τῷ τέλει ἔλεγεν ἐνθυμίζων τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι αἱ Θῆβαι, ἡ πατρίς τοσούτων θεῶν ἢ ἡμιθέων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνε πρόγονοι, ἐχρημάτισαν ἢ τροφὸς καὶ δευτέρα πατρίς τῆ Φιλίππου.

Τὰ λεγόμενα τῆ Κλεάδου ἦσαν ἐπιχειρηματικὰ ἢ δίκαια, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τῆ νικητῆ ὑπερίχυσε, ἢ τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψεν, ἐξαιρημένων τῶν ἱερέων, ἢ τῶν ξένων τῆ πατρὸς, ἢ τῶν ἐγγόνων τῆ ἐνδόξε παιγτῆ Πινδάρου, τῆ ὁποίῃ τὴν οἰκίαν μόνην ἀφήκεν ἀβλαβῆ, ἢ πλὴν τῶν ὑπεναντιωθέντων εἰς τὴν ἀποσασίαν, τὲς δὲ λατὲς ὅλας περὶ τὲς 30,000 ἐπώλησεν ὡς δέλμα· οἱ δ' ἀποθανόντες ἦσαν ὑπὲρ τὲς 6,000 (1).

(1) Δίλικον. π. τοικ. ἰσορ. γ', 7. σελ. 171. ἔκδοσ. τῆ σοφῆ Κοραῆ.